

Abstrakt

Práce *Spektákl na univerzitní půdě: vědění jako konzumní produkt v románech Pnin, The Breast a White Noise* se zabývá komodifikujícím vlivem konzumní společnosti na vzdělávání, koncept vědění a chápání informacemi, tak jak jej zachycují následující americké romány z akademického prostředí: *Pnin* (1957) od Vladimira Nabokova, *The Breast* (1972) od Philipa Rotha a *White Noise* (1985), jehož autorem je Don DeLillo.

Práce kombinuje literární analýzu s využitím kulturně-teoretických poznatků o postmoderní společnosti z textů Waltra Benjamina, Jeana Baudrillarda, Guy Deborda, Lindy Hutcheon či Theodora Adorna a Maxe Horkheimera, ale staví i na čistě sociologických konceptech, jako je “riziková společnost” Ulricha Becka, “arénový model” přístupu k sociálním problémům Stephena Hilgartnera a Charlese Boska, případně “hyperkonzumní společnost,” což je termín, jímž stav současné společnosti označuje Gilles Lipovetsky.

Práce tedy spadá do oblasti kulturních studií, které kombinují přístupy sociologie a literární vědy. Pro účely analýzy reflexe vlivu konzumní společnosti na akademické prostředí v daných románech byly, na základě textů výše zmíněných autorů, vytyčeny čtyři hlavní aspekty komodifikace: jde o zvěcnění, banalizaci, spektakularizaci a fragmentárnost.

V práci jsme, mimo jiné, usilovali o vyzdvihnutí kritického potenciálu postmoderních literárních děl. Pro ta je příznačné, že explicitně zdůrazňují svou metafikčnost: podtrhnutím své fikční povahy kriticky reflektují problém, o němž vypovídají. My jsme se soustředili na způsob, jakým dané akademické romány zobrazují vliv konzumní společnosti na akademické půdě. Bylo zjištěno, že tak nečiní pouze na úrovni témat a motivů, ale i pomocí narativních strategií, jež příslušní autoři v těchto románech uplatňují, čímž je fikční povaha děl obzvláště zdůrazněna. Ve vyprávěcí strategii románu *Pnin* hraje hlavní roli zvěcnění, narativní struktura *The Breast* je založena na fragmentárnosti a způsob vyprávění *White Noise* vytváří efekt banalizace.

Důležitým rozměrem práce je zdůraznění a shrnutí vývoje americké konzumní společnosti, tak jak jej spatřujeme v daných akademických románech: vývoje od fáze spotřeby motivované nedostatkem a *potřebností*, přes fázi spotřeby založené na *touze*, k hyperkonzumní společnosti a spotřebě, která se řídí *přáním* jednotlivce. Analýza zmíněných románů naznačuje, že čím je stadium vývoje konzumní společnosti pokročilejší, tím jednotlivci i akademické prostředí ztrácí na autonomii.

Z práce vyplývá, že vliv konzumní společnosti na vzdělávání, vědění a chápání informací vyprazdňuje a zplošťuje: ze vzdělávání, vědění a informací se stávají (ve smyslu Jeana

Baudrillarda) *simulakra*. V tom také spatřujeme odpověď na otázku, proč je v akademických románech z poslední doby patrná značná deziluze z akademického prostředí. Podstata uvedeného vlivu konzumní společnosti však netkví pouze ve zpoplatnění studia či peněžním ohodnocení coby jediné motivaci pedagogů, jak by se mohlo zdát. Jako mnohem závažnější se nám jeví pronikání konzumního chování a trendů jako zvěcnění, banalizace, spektakularizace a fragmentárnost do akademického prostředí.

Přes řečené zobrazení vlivu konzumní společnosti na akademické prostředí a chápání informací díla, jimiž se páce zabývá (kromě románu *White Noise*) nepopírají, že možnost získat cenné vzdělání a vědění existuje. *Pnin* jej nachází v ideálu svobody a v hodnotě individuálního životního příběhu. *The Breast* dokonce připouští jeho existenci v akademické sféře a představuje vzdělání coby nástroj řešení problémů a zdroj naděje. Všechny tři knihy pak dokládají skutečnost, že náboženství, tedy rovněž jistý druh vědění, v diskurzu postmoderní konzumní společnosti nemá místo.